

311.3:336.221.001.26

-

... ..

-

... ..

-

... ..

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

() ,

[5].

(

Розроблений автором додатковий блок моделі дозволяє моделювати вплив тієї чи іншої податкової політики держави на амплітуду коливань основних показників діяльності підприємств транспорту в рамках циклічності розвитку економіки.

Експериментування з моделлю дозволило проаналізувати можливі результати застосування певних механізмів стабілізаційної податкової політики держави (а саме, застосування прогресивної ставки податків на прибутки), що спрямована на згладжування циклічних коливань в економіці.

Моделювання поведінки економічної системи взагалі та динаміки показників діяльності підприємств транспорту зокрема при реалізації податкової політики з використанням різного ступеня прогресивності податкових ставок можливо шляхом зміни значення коефіцієнта податкової прогресії моделі.

Збільшення або зменшення ступеня прогресивності ставки оподаткування (зміна значення коефіцієнта податкової прогресії $sgyt$ у моделі) впливає на амплітуду коливань показників діяльності підприємств транспорту. Динаміка чистих прибутків підприємств транспорту при реалізації стабілізаційної податкової політики зображена на рис. 1.

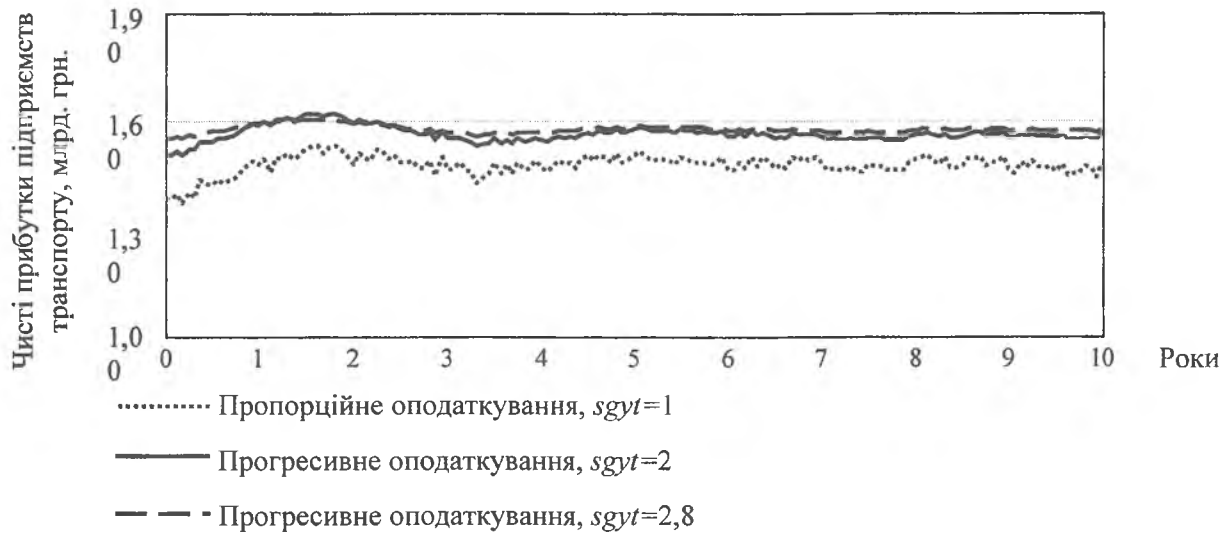

Рис. 1. Динаміка чистих прибутків підприємств транспорту при різних видах оподаткування

Аналіз результатів моделювання (рис. 1) показав, що при пропорційному оподаткуванні чистий прибуток коливається досить сильно, а з введенням прогресивної ставки зменшується амплітуда коливань, причому як циклічних, так і сезонних. Тобто, при збільшенні податкової ставки в період економічного зростання збільшується загальний обсяг податків, що призводить до зменшення обсягу чистого прибутку. І навпаки, при зменшенні ставки оподаткування в періоди спаду спостерігається зростання обсягу чистого прибутку, що має стимулюючий вплив на розвиток підприємств.

Таким чином, було доведено, що одним з ефективних податкових важелів стимулюючої державної політики є застосування прогресивної ставки податку на прибутки, яка має прямий вплив на фінансові результати діяльності підприємств транспорту.

Інформативна обмеженість існуючих показників і методів встановлення ступеня прогресивності оподаткування прибутків підприємств обумовлює необхідність удосконалення методологічних підходів до визначення та розрахунку показників, які б дозволили оцінювати характер і ступінь прогресивності ставки податку на прибутки.

З метою вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень щодо оптимізації оподаткування підприємств транспорту в Україні було розроблено методологічний підхід до визначення періодичності застосування та рівня податкової прогресії ставки податку на прибутки підприємств, який засновано на визначенні сезонних коефіцієнтів податкової прогресії відповідно до періодичності коливань обсягів транспортних послуг із використанням показників у натуральних одиницях виміру.

Встановлення характеру, періодичності та амплітуди коливань, що притаманні розвитку підприємств транспорту в Україні було здійснено за допомогою методу сингулярного спектрального аналізу (методу "Гусениця") у [6; 7]. Для цього було проведено моделювання

циклічності та сезонності обсягів транспортних послуг (вантажообороту й пасажирообороту всіх видів транспорту в Україні у 2001-2009 рр.) [8].

У процесі моделювання досліджувані вихідні часові ряди було розкладено на адитивні складові (тренд, періодичні компоненти та випадкову складову) [4]:

$$y_{ij} = \hat{y}_{ij}^T + \sum_{k=1}^n \hat{y}_{ij}^k + \varepsilon_{ij},$$

де \hat{y}_{ij}^T – тренд;

\hat{y}_{ij}^k – теоретичні значення k -ї періодичної складової для i -го місяця ($i=1, \dots, 12$) j -го року ($j=1, \dots, m$);

m – кількість років;

n – кількість виділених періодичних складових;

ε_{ij} – випадкова складова.

Проведене дослідження сезонності обсягів транспортних послуг в Україні дозволяє стверджувати, що даному ринку послуг притаманні річні, піврічні, чотиримісячні та тримісячні сезонні коливання.

Найбільш значимо сезонність споживання транспортних послуг впливає на обсяги перевезень залізничним транспортом.

Запропонований методологічний підхід проілюстровано на прикладі дослідження часового ряду пасажирообороту залізничного транспорту в Україні у 2001-2009 рр.

Серед виділених сезонних складових даного ряду найвагоміший вплив мають річна та піврічна складові, які відповідають 2-3 та 4-5 головним компонентам [6].

На рис. 2 зображено результати відновлення вихідного ряду по 1-5 головним компонентам, які вважаються інформативними.

Візуальний аналіз відновлених значень ряду (рис. 2), які практично не відрізняються від вихідних, підтверджує тезу про те, що для моделювання ряду достатньо перших п'яти головних компонент.

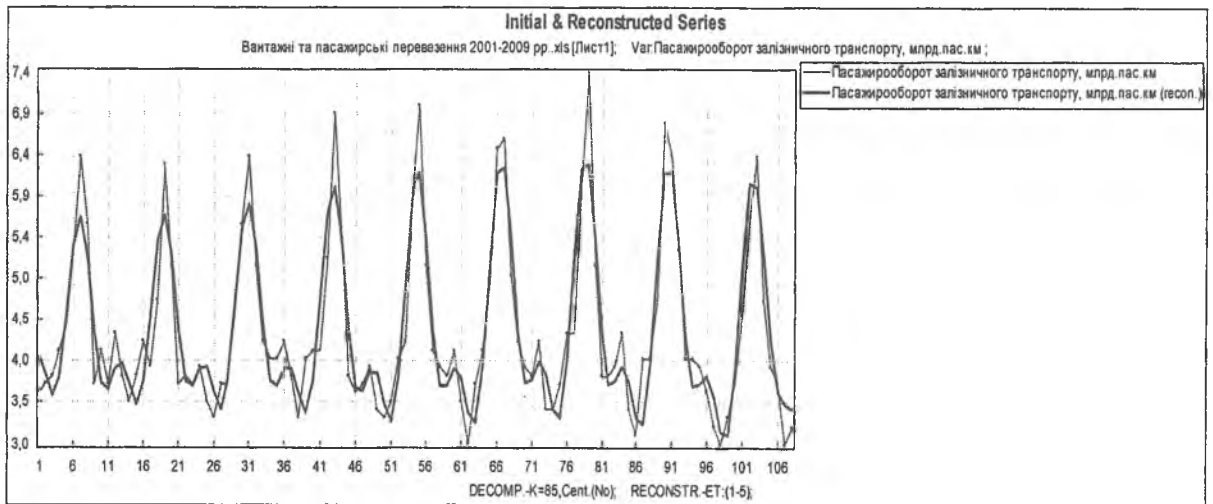

Рис. 2. Вихідний та відновлений по 1-5-й головній компоненті часовий ряд пасажирообороту залізничного транспорту в Україні у 2001-2009 рр.

Графічне зображення середньомісячних у 2001-2009 рр. розрахованих теоретичних значень відновленого ряду з урахуванням складової тренду та обраних інформативних періодичних складових (річної та піврічної) наведено на рис. 3.

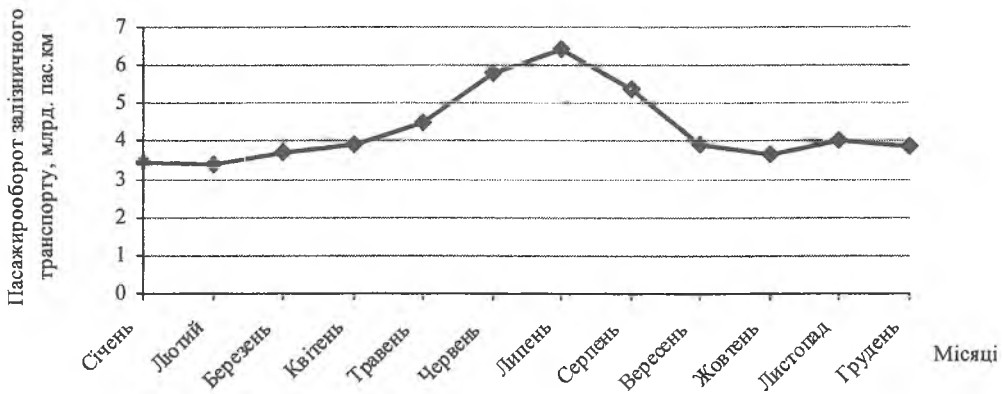

Рис. 3. Середньомісячні значення пасажирообороту залізничного транспорту в Україні за 2001-2009 рр. (тренд, річна та піврічна складова)

Визначення сезонних коефіцієнтів податкової прогресії досліджуваного часового ряду було проведено з використанням лише обраних інформативних адитивних складових відношеного ряду. Помісячні значення сезонних коефіцієнтів податкової прогресії було визначено у відповідності до часткового сезонного коефіцієнту, який пропонується розраховувати наступним чином:

$$k_i = \frac{\hat{y}_{ij}^T + \sum_{k=1}^n \hat{y}_{ij}^k}{m} : \frac{\sum_{j=1}^m \sum_{i=1}^{12} \hat{y}_{ij}}{12m}, \quad i=1, \dots, 12, j=1, \dots, m,$$

де $\hat{y}_{ij} = \hat{y}_{ij}^T + \sum_{k=1}^n \hat{y}_{ij}^k$ – теоретичні значення ряду для i -го місяця ($i=1, \dots, 12$) j -го року ($j=1, \dots, m$);

У проведеному дослідженні n дорівнює двом.

Результати проведених розрахунків часткових сезонних коефіцієнтів податкової прогресії для підприємств залізничного транспорту в Україні, єдиного монополіста на ринку транспортних послуг, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Запропоновані сезонні коефіцієнти податкової прогресії для підприємств залізничного транспорту в Україні

Сезонні коефіцієнти податкової прогресії	Місяці											
	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Місячні	0,792	0,787	0,858	0,898	1,039	1,338	1,481	1,239	0,904	0,841	0,932	0,890
Квартальні	0,812			1,092			1,208			0,888		
Піврічні	0,850						1,150			0,850		

Аналіз проведених розрахунків показав, що рівні часткових сезонних коефіцієнтів податкової прогресії характеризуються більшою амплітудою коливань, ніж традиційні індекси сезонності. Це пояснюється значним впливом випадкової складової вихідних часових рядів досліджуваних показників.

Розрахунок сезонних коефіцієнтів за запропонованою методикою на відміну від традиційних індексів сезонності дозволяє уникнути впливу випадкових коливань (шуму) на значення відповідних коефіцієнтів і враховувати лише інформативні сезонні складові досліджуваних рядів.

Відповідно до результатів розрахунків доцільним є проведення корегування основної ставки податку на прибутки підприємств транспорту. Запропонований підхід дозволяє реалізовувати стимулюючу або стримуючу податкову політику держави відповідно до сезонних коливань обсягів транспортних послуг в Україні.

Література:

1. Мельник П.В. Актуальные проблемы налоговой политики в условиях модернизации экономики: опыт Украины и Белоруссии [монография] / П.В. Мельник, С.В. Онышко, Т.А. Верезубова и др.; под ред. д.э.н., проф. С.В. Онышко. – Ирпень: Национальный университет ГНС Украины, 2007. – 396 с.
2. Амоша А. К вопросу об оценке уровня налогов в Украине / А. Амоша, В. Вишневский // Экономика Украины. – 2002. – № 8. – С. 272-342.
3. Вишневський В.П. Налогообложение: теории, проблемы, решения / В.П. Вишневский, А.С. Веткин, А.Н. Вишневская и др.; под общ. ред. В.П. Вишневского. - Донецк: ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006. – 504 с.
4. Багриновский К.А. Имитационные системы принятия экономических решений / К.А. Багриновский, Т.И. Конник, М.Р. Левинсон и др. – М.: Наука, 1989.
5. Лазебник Ю.О. Оптимізація оподаткування як необхідна умова стійкого розвитку регіонів України / Ю.О. Лазебник // Вісник економіки транспорту і промисловості: Зб. наук. статей. – Харків: УкрДАЗТ, 2004. – № 5-6. – С. 247-253.
6. Лазебник Ю.О. Дослідження циклічності розвитку підприємств транспорту в Україні / Ю.О. Лазебник // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2009. – № 884. – С. 84-90.
7. Лазебник Ю.О. Моделювання ділових циклів розвитку підприємств транспорту в Україні / Ю.О. Лазебник // Україна в системі світових економічних процесів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Тези доповідей. Харків, 17-18 грудня 2009 р. – Харків, 2009. – С. 142-144.
8. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України; Ред. О.Г. Осауленко. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Аннотация

МЕТОДИЧНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ
О ПРОГРЕССИВНОСТИ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ПРИБЫЛЕЙ ПРЕДПРИЯТИЙ
ТРАНСПОРТА В УКРАИНЕ

Лазебник Ю.А., ст. преподаватель
Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина

В данной статье доказана целесообразность применения прогрессивного налогообложения прибылей предприятий с учетом сезонных колебаний объемов транспортных услуг в Украине.

Ключевые слова: прогрессивное налогообложение, предприятия транспорта, имитационное моделирование, сингулярный спектральный анализ, сезонные составляющие.

Summary

METHODICAL-ANALYTICAL MAINTENANCE OF ADMINISTRATIVE DECISIONS
ON PROGRESSIVENESS OF THE TAXATION OF PROFITS OF TRANSPORT
ENTERPRISES IN UKRAINE

Lazebnyk Y.O., the senior lecturer
V.N. Karazin Kharkiv National University

In given article the expediency of application of the progressive taxation of profits of the enterprises is proved in view of seasonal fluctuations of volumes of transport services in Ukraine.

Key words: the progressive taxation, the transport enterprises, imitating modelling, Singular Spectrum Analysis, seasonal components.

Надійшла до редакції 19.03.2010 р.

© Лазебник Ю.О., 2010 р.